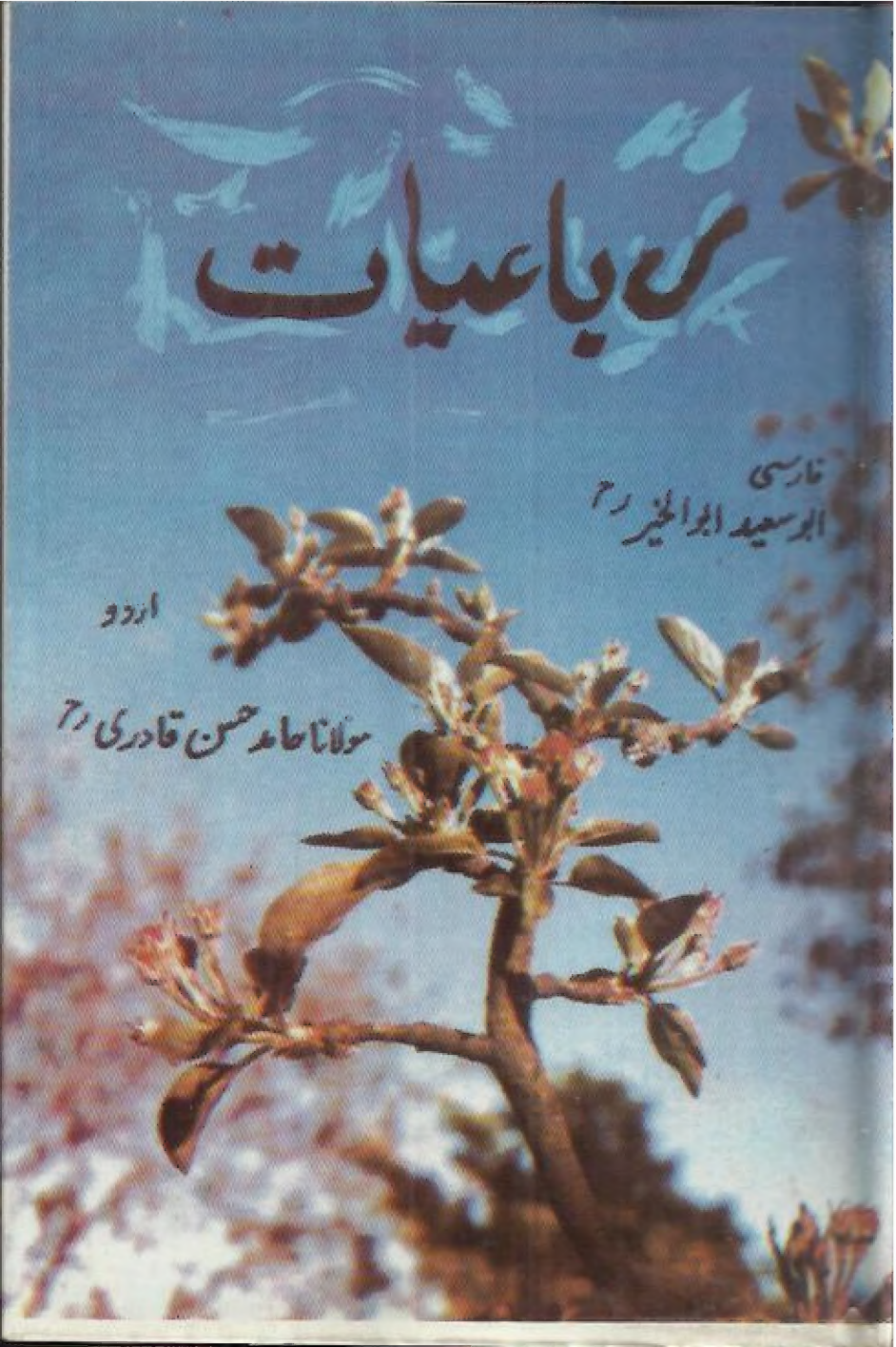

میں باعیات

فارسی
ابوسعید ابراہیم خیز ر ۲

اردو

مولانا حامد حسن قادری ر ۲

رُباعیات

فارسی

ابوسعید ابوالخیرؒ

ترجمہ

مولانا حامد حسن قادریؒ

ناشر

قادری اکادمی

۵۹۵، گلشن اقبال بلاک، لاہور

کچھ رباعیات کے متعلق

تَجَمُّدٌ وَتَلَقُّی حَتَّى تَمُوتَ لِمَا تَكُونُ شَیْئًا

مولانا ابوالخیر ابوسعید علیہ الرحمہ کی رباعیات کا ترجمہ اردو رباعیات میں حضرت والد صاحب قبلہ علیہ الرحمہ نے ۱۹۲۹ء میں کیا تھا۔ اب ساٹھ برس کے بعد ۱۹۹۰ء میں انھیں شائع کرنے کی توفیق رب تبارک و تعالیٰ کی بارگاہ سے عطا ہوئی۔

رباعیات کا تمام متن حضرت والد صاحب قبلہ علیہ الرحمہ کے اپنے دست مبارک کا لکھا ہوا ہے۔ انھوں نے چھوٹی بیٹھک پر تحریر فرمایا ہے اسے ذرا بڑا کر کے کسی نقل کے ذریعہ شائع کیا گیا ہے۔ ان فارسی رباعیات کے متعلق بعض حضرات نے کچھ سوال اٹھائے تھے۔ یعنی یہ کہ مولانا ابوالخیر ابوسعید کے کس نسخے سے لی گئیں اور یہ کہ بعض رباعیات مولانا ابوالخیر کی نہیں بلکہ دوسرے شعراء کی ہیں اور انھیں بھی مولانا ابوالخیر ابوسعید کی تصنیف سمجھ لیا گیا ہے۔ اس سلسلہ میں سب سے پہلی بات یاد رکھنے کی یہ ہے کہ یہ مولانا ابوالخیر کی رباعیات پر تحقیقی مقالہ نہیں ہے اور کچھ اس سے سروکار نہیں کہ اصلاً یہ رباعیات کس کی ہیں۔ اس طرح کی تحقیقات دوسری کتابوں میں مرقوم ہے اور یہ بحثیں وہاں تکمیل پاائیں۔ دوسری بات یہ کہ مولانا ابوالخیر ابوسعید رحمہ اللہ علیہ اور اسی طرح کے دوسرے عالم قدیم شعراء کے کلام کے متعلق اسی قسم کی بات ہمیشہ کہی گئی ہے۔ ہم اس بات کا تجزیہ صرف ان رباعیات کے حوالے سے ہی کرتے ہیں۔

ان رباعیات کو تین اقسام میں تقسیم کیا جا سکتا ہے۔ ایک حصہ وہ جو بڑی کڑی شک و شبہ کے باوجود یقیناً صرف مولانا ابوالخیر ابوسعید کا ہی ہو سکتا ہے کسی اور کا وہ کلام نہیں۔ دوسرا وہ جو بالیقین دوسروں کا ہے اور مولانا کا نہیں ہو سکتا۔ کیونکہ دوسرے مقتدو ذرائع سے اس

رباعیات

مولانا ابوالخیر ابوسعید

مولانا حامد حسن قادری

قادری اکادمی،

۵۹۵ اے گلشن اقبال بلاک ۲

کراچی

مارچ ۱۹۹۰ء

۲۱۶

۹۰ روپے

افضل شریف پرنٹرز، اردو بازار لاہور

نام کتاب

فارسی

اردو (منظوم)

ناشر

صفحات

قیمت

مطبع

ملنے کا پتہ

مکتبہ رشیدیہ ۲۵ لوتہ مال لاہور

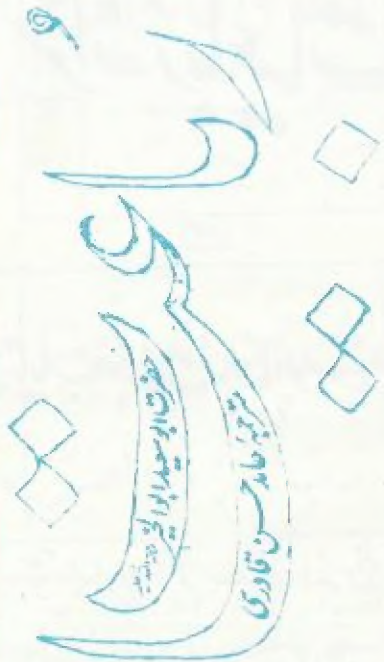

کی تفریق اور تصدیق ہو جاتی ہے۔ تیسرا حصہ وہ چرچہ سے بالاتر نہیں اور یقین کے ساتھ
بکسی ایک شاعر سے منسوب نہیں کیا جاسکتا۔ اس طرح کے آثار و گروہ "اشعار نام قدیم شعراء"
کے ہاں ملتے ہیں سعدی، حافظ، جامی، خسرو وغیرہ غرض مشکل سے کوئی امتیازی ہوگا۔

حضرت والد صاحب قبلہ رحمۃ اللہ علیہ نے مولانا ابوالخیر ابوسعید رحمۃ اللہ علیہ کی وہ
رباعیاں جو تذکرہ اول کلام میں بار بار مشغول ہوئی ہیں اور مولانا کے کلام کی حیثیت سے ہی تعریف
اور شکر دیں۔ ان میں سے اپنی پسند کی سورتیاہیات کا انتخاب کیا اور اردو رباعی میں اس
کا ترجمہ کیا۔ بس اس سے زیادہ کوئی اور مقصود نہیں۔

اصل انتخاب اور ترجمہ سورتیاہیوں کا تھا۔ بعد میں حضرت والد صاحب قبلہ رحمۃ اللہ علیہ
نے دو رباعیوں کے ترجموں کو یہ سمجھا کہ وہ اصل فارسی رباعی کے مفہوم سے دور ہیں اس لیے
انہوں نے اصل اردو متن پر ہی اپنے قلم سے چمک ✕ کا نشان بنا دیا۔ گویا رباعی منبر ۱۰
اور رباعی منبر ۱۱ کو وہ اصل متن سے خارج کرنا چاہتے تھے۔ اس لیے میں نے اصل
متن سے انہیں نکال دیا ہے۔ لیکن میں سمجھتا ہوں کہ خواہ فارسی رباعی کے ترجمے کی حیثیت
سے نہ ہو لیکن خود اپنے طور پر یہ دونوں اردو رباعیاں اپنا مقام رکھتی ہیں۔ اس لیے ان
دونوں اردو رباعیوں کو فارسی متن کے بغیر آخر میں شامل کر دیا ہے اور انہیں بڑا کر کے
نہیں بلکہ اصل خط پر ہی شائع کیا ہے اس طرح کتاب کے اصل خط اور قلم کا اندازہ بھی
ہو جائے گا۔

"انھف الاوسط بالمصنف"

خزانہ رباعیات

یعنی

گنجِ نیایابِ مصنفاتِ مولانا ابوسعید الودائخ

مع ترجمہ اردو از قلم سیدہ کارمہ حسن قلدی

لکھنؤ نازی اردو سینٹ جانشین کاچ اُرد

اُرد

نواز قزو

مکتبہ

دعای آغاز و انجام ۱۱۹۵

۱۵۳ بجناب ایزدِ جلیل ۱۵۳

۱۳۳۸

۴۹۰ یَا رَحْمَن اِنَّكَ مُبْسِرٌ ۴۹۰
۱۲۳۹ رَبِّ لَسِّرْ وَلَا تُعْسِرْ ۱۲۳۹

۱۳۳۸

وَتَمِّمْ بِالْخَيْرِ يَا رَبَّنَا الْقَادِرُ
۱۹۲۶

بسم اللہ الرحمن الرحیم

دیباچہ رباعیات

— رباعیات میں —

(انچہم مترجم حامد حسن قادری)

مولانا ابوسعید ابوالخیر کا ترجمہ

شمعِ رُوحِ عرفاں کی ہیں نو مولانا
خوشیدِ حقیقت کی ہیں ضو مولانا
لکھے میں مضامینِ تصوف کیا کیا
اس فن میں ہیں سب کے پیشرو مولانا

مولانا کا کلام

لکھتے ہیں تصوف کو سائل کیا کیا
حل کرتے ہیں ہر سیدِ مشکل کیا کیا
پوچھ کوئی اہلِ دل تو تاثیرِ کلام
پڑھ کر اس کو لیتا، مژدہ دل کیا کیا

انفصلِ عشقِ مستقیم

رقی سوری سنائی حلقہٴ عطار
میدانِ تصوف کو میں شاہِ سوار
لیکن میں ابوسعید ان سب سے قدیم
بڑا وہ فضلِ انہی کے زریبِ ستار

مولانا کا معاصر

ہمعصر ابوسعید با باطاس ہر
محبوب ہے لیکن درجِ کاشت ہر
جران میں دیکھ کر کلامِ اہلِ نظر
کیں فاسرِ عقل نے بھی عقلیں فاتر

مکرم غلام اور سونا ابوسید کا مقابلہ
(مقل و روح)

خیام کا بے کام کشتی صنوحہ و نظم ابوسید اک کشتی نوح
خیام کا فلسفہ تصوف انکا و وہ عالم عقل اور یہ عالم روح

(فلسفہ و عشق)

گودونوں میں سترلیج بے بائی گویاں خیام و ابوسید یکساں کیاں
وہ فلسفہ و غلطی یا زندگی و اک عشق و اک سوز اک صیہا

خاکسار ترجمہ کا اعتراف مجز
(دست بستہ و پختہ نگ)

ہو سکتی جو دست بستہ و خیر کیاں آسان باہرنگ سیر کیاں
گو ترجمہ حامد نے کیا ہے لیکن وہ شان ابوسید ابوالخیر کیاں

(چونست خاک را با عالم پاک)

وہ مہر کیاں یہ ذرہ خاک کیاں بے مایہ کیاں حب اور اک کیاں!
نسبت مجھ و ابوسید کیا حامد یہ خاک کیاں وہ عالم پاک کیاں!

اصل و ترجمہ

شکل ہے بیت فروغ پانا نامہ اس کوچہ میں بہتر تھانا نامہ حامد
لکھتا ہے جو اپنا ترجمہ اصل کے ساتھ سورج کو چرائے کیا دکھانا حامد

جسارت ترجمہ کا سبب

جو فیض ابوسید سے پاتا ہے حامد وہی ترجمہ میں لے آتا ہے
ذرہ کو یہ دعویٰ نہ خوشید نہیں خوشیدی گودرہ کو چمکاتا ہے
چمک دیکھ چمک دیکھ

یک مائده تاریخ از مجموعه الفاظ سرورق

صدرباعی

از

کلام بی‌عیل ابوسعید

ترجمه

حامد حسن قادری

۱۰۰

میاجی

بازار بازار آخر خجسته تی بازار
گر کاغذ گبر و پست پر تی بازار

ایں در گبر باد که نو میدی نیست
صد بار اگر تو به شک تی بازار

حضرت ابوسعید خدری

میاجی

بازار بازار جو کچه بازار بازار
کاغذ گبر و پست پر تی بازار

نو میدی نو عاری در گاه هست تو
صد بار چو نو میدی جو نو بازار

عالمین قاری

رباعی

از بارگشته شدن بسکنیم پست
یارب چه شود اگر مرا گیری دست

گردم از نجات پراشتاید نیست
اندر کرمست انجیب مرا بایست

صفت البوسیدہ الیگز

رباعی

نیربوس و ہوا کا آماج ہوں میں
یارب سدا کہ بنیو آج ہوں میں

بجھیں وہ عمل نہیں جوق باقی ہو تھیں
تجھیں وہ کرم و حکمت تھیں چہ نہیں

عبد حسن قادری

رباعی

گرد و قادم از وصال تافت
دارد دم از یاد تو صد نوع حضور

فاصیت سائید تو دارم که بسلام
نزدیک تو ام اگر چه می افشتم دور

نقش بهر چه بود

رباعی

گود و درون، رنج و غم
مزدقت تری بادی مسرور

فاصیت سایه ای گیتی به سجده
هول پاسی گوشت و پاره و در

عالم قاری

از آنکه فاشید و قریب است
بکشت و قین و قوت ندید است

وقت اور میاں میں خدا ماند خدا
القدر اودا تم مو اللہ ای است
وقت بوسید البقر

کرتی ہے سالک جو بد و فقر کو ملے
بکشت و قین و قوت ندید است

سب با خودی خدا در وقت خدا
القدر اودا تم مو اللہ ای ہے
مسن قاری

آں تہ نشہ سوزندہ کہ عشق تہ نصیب
 دیکھ کر فکروں چہ سوزندہ تہ
 ایماں اگر کہ نشہ محبت اگر است
 پیہر عشق خود ہم نے عرب است
 غریب کو سید عالم

عہ اگر حجاب میں عشق تہ تکلیف
 دیکھ کر فکروں میں اک سوزندہ محراب
 ایماں بھی عبد عشق کا منصب بھی جدا
 پیہر عشق خود ہم نے عرب
 مامور کس کا در

۶
نہاوی

دور از فضا و دیرین تنگ است
دارم دل کے کہ زیر صدف تنگ است

میت کہ در تن ماں را عادت
بانیت کہ در تن اهل را تنگ است

مفتی ابوسعید خاوری

۶
نہاوی

وقت میں فضا و دیرین تنگ
دل ہے و را با غم سے گویا تنگ

اک عمر ہے سو عازر ملنے کیلئے
اک جان ہے و را با غم سے گویا تنگ

عالم خاوری

کتابی

گر بسجده صد دانم شماری نوب است
در جامه از کف نگذاری نوب است

گفتی چشم نه چرخم از دم بردست
بجز در سایه هر چرخ آری نوب است

صفت بر صفت

کتابی

میزدگریه شش سوز و شب بختی
جامه و عجب در لب بختی

دل در دری خالی و پر و پر بختی
بود در وجود دل یی بختی

ماده قاری

نمای

در عجزم سرزمی باید و نیست
آسایش جان زاری باید و نیست

سرما به روزگار می باید و نیست
یعنی که وصال باری باید و نیست

در عجزم سرزمی
آسایش جان

نمای

وقت می محض زار و توانا نیست
تبدیل به حال زار و توانا نیست

سرما به زندگی می باید و نیست
یعنی که وصال باری باید و توانا نیست

مهرین قاری

زیادی

دکتر عشق جاس آسایش نیست
انجامه کاش آسایش نیست

بے درد و الم تو سحر دروانم
بے دردم گنه امید پناش نیست
صفت ابو سعید الدبیری

زیادی

عاشق ہو تو از دست آسایش کیا
میتاب ہو سکوں کی فراش کیا

بے درد و الم تو قبح در مسکن کیوں
بے دردم گنه امید پناش کیا
عالم قاری

زبان سے خوردم کہ روح مجاہد است
زبان مست شدم کہ عقل دیوانہ است

دود سبب بن آمد شے با من زد
زبان شمع کہ آفتاب پروانه است

حضرت ابوسعید ابوالخیر

روح اسکی شراب علم کا پیانہ ہے
عقل اسکی غیبی میثاق دیوانہ ہے

اس شمع کی لکڑی دل میں آگ لگی
جب شمع کا آفتاب پروانہ ہے

علامہ حسن قادری

ریاضی

مشق تو با سے جانِ درویشِ نیست
بیگانه نمی شود مگر تو نیست

کز غمِ کفر غمِ بکریم
منزل منزل غمِ تو در پیش نیست

حضرت ابوسعید خدری

ریاضی

چشمِ ترست قطعِ تعلقِ مشکل
یکتایابیست منزلی تر جانِ در دل

چاپیوں بھی اگر کہ غمِ بچک چاکوں
غمِ رہتا ہے آگے آگے منزلِ منزل

علامہ حسن قادری

۱۲
ریاضی

که یکدم برایش عجیب
که گردان بر منم عجیب
القصه خواندش درین دور
که برایشم گویا سحرآب
فخرت الوسید الوسید

۱۳
ریاضی

موی تراشیدم عجیب
که تراشیدم عجیب
القصه خواندش درین دور
که برایشم گویا سحرآب
ما حسن قاری

۱۲
رباعی

بزم درویش لبه میبارد دوست
دل را بفراق خسته میبارد دوست
بزم بیدار و شگفتگی در دوست
چون دوست دل شکسته میبارد دوست
فخرت ابو سعید خراسانی

۱۳
رباعی

بهمچو درویش لبه میبارد دوست
دل را بفراق خسته میبارد دوست
بزم بیدار و شگفتگی در دوست
چون دوست دل شکسته میبارد دوست
عالم قادی

۱۴
دُریا

منصور صلاح آن سنگ دریا
کہ نیل بہ تین واہ جاں کر دُعا

روز کے کہ انا الحق نریاں می آورو
منصور کی پو پو خدا پو خدا

حق پو سجد پو کیر

۱۵
دُریا

منصور ساین را سرور را دُعا
کہ نیل بہ تین سے واہ جاں کر دُعا

دکھتا تھا زبان سے انا الحق جب دم
منصور نہ تھا خدا تھا خدا خدا

عابد حسن قادری

۱۵
زیبا

وہل تکبیا و من مہو تکبیا!
دروانہ تکبیا! او صلا مہو تکبیا!

ہر خندہ سوسن ندارم باکے
چروانہ کجا و آتش مہو تکبیا!
فخرت البوسیدہ لور

۱۵
زیبا

وہل اسکا کماں اور مہو کماں!
یہ خاک کماں! اوہ منج نور کماں!

ہر خندہ کہ طلبے مہو تکبیاک نہیں
چروانہ کماں! اور آتش مہو کماں!
عاجز قادی

۱۶
ریاضی

اسے بر سرِ کس از خیال تو ہے
بیاد تو بر نیاید از دلِ نفسے

منقوش از بخشِ آزاد کن
من خواجہ کیے دارم و تو بند ہے
حضرت ابو سعید خدری

۱۷
ریاضی

گو خیال میں تو سب بد و نیک
بیاد تو میرا سہارا میری نیک

آزاد ذکر ہے نہ غزالِ نینچ
بند ہے نہ لکھ میرا آقا تو ایک

محدث قادری

۱۰
نمای

از جامه عزیزیستی مطلوب است
بسی و تو را بشنایم مشکوب است

این دوست پدید گشته در صورت ما
این قدرت و فعل از این بامسکوب است

فخرت بوسیله ابوالخیر

۱۱
نمای

از معرفت عزیز کو محبوب کیب
از معرفت خودی کو مستوب کیب

بچه طوطه ما بجااری صورتیست و ده
قدرت کو بچی تو کیب مستوب کیب

ملمسن قادری

۱۸
بیابی

ناکامیم اسے دوست خود کامی تے
وہ سوچ گیا ہے من از کامی تے

گمزار کہ در عشق تے اور سو اگر دم
سوائی من باعث بدنامی تے

غزلت ابو حنیفہ

۱۸
بیابی

ناکام ہوں میں یہ تیری خود کامی ہے
تو بھٹکے جلتا ہے یہ کیا خامی ہے

سوائے کہ کر ہے عشق میں تو مجھ کو
سوائی عاشق تیری بدنامی ہے

غزلت ابو حنیفہ

۱۸
نیم

گریم ز غم تو زار و گونی زرق است
چون زرق بود که دیدد خون غرق است

تو بنداری که مجله دلمادل تست
نرم صفا بیان دلمادرق است

ازت بوسید تو را

۱۹
نیم

رو تابون تو آتیا که به جلیه ذرق
به مری کی آتیا کی غرق

اینجا سبب مجله تو سبب کدو
پیکر غلطه بکدو دل غرق

حسن عاری

در دشت

دشت تندی به چو دشت ایستادند
و صفای بار در صفت پیش نهادند

نمای که بس بود در گردانی
با ایشان بایش کیسای ایستادند

نور و صیقلی

در دشت

در دشت می بیند کیستاد و کیستادند
منقول جناب کس به پیش نهادند

چای و چای و چای و چای و چای
و چای و چای و چای و چای و چای

عبد حسن قادری

۲۸
سای

بہشت کی جانب عارف آگاہ بود
کہ در دم قدس پیش راہ بود
دست ہمہ اہل کشف و باب بہود
از دامن ادراک تو گوناہ بود
سبب سے پہلے

۲۹
سای

بہشت کی جانب عارف آگاہ بہت
بہ دور دریم قدس کی راہ بہت
بہشت تو میں اہل کشف کے ہاتھ لگا
میں دامن ادراک تو گوناہ بہت
سبب سے پہلے

شب خیز که عاشقان شب را بکنند
گر در و بام دوست پر واز کنند
هر جا که در سید و شب بربندند
آلا در دوست را که شب بکنند

شعر به سبک

شب که دوست کاخچه بکنند
تا بام آید و دوست پر واز کنند
در خجسته رات که خجسته بکنند
پس آن که در دوست رات کو بکنند

شعر به سبک

۵۸
ربابی

دل نشہ وینہ چاک می بایں شد
دردی خوش پاک می بایں شد

آن بیکم بود خاک شکریم اول کار
چون آرزو کار خاک می بایں شد

محمود حسن قزوینی

۵۹
ربابی

بہتر دل چاک چاک ہو جانای
ایں پستی می پاک ہو جانای

اچھا ہے کہ خاک تو رہی پہلے ہی
بیب آرزو کار خاک ہو جانای

محمود حسن قزوینی

میری
 سرخن دوست نمی یارم گفت
 درایت گران بهائی یارم سنت
 زعم که جواب در گویم بهر کسی
 شباست کزین خوف نمی یارم گفت
 حضرت ابو سعید خدری

میری
 میں بھیجی تارا بہت سے کھوڑوں کیونکہ
 گوہر گران باب پر دوڑوں کیونکہ
 سونے میں زبان پر نہ آجائے کہیں
 اس خوف کی راتوں کو بھی سوؤں کیونکہ
 مامون قادری

مقام

دولت سربسود سلمان یک سو
بہتری چرخ دگرگرداں یک سو

اندیشہ خاطر پریشان یک سو
انہما جو کیوں نغمہ جاں یک سو

نور ابو سعید خانی

مقام

سودا و خیال پیش و کم ایک طرف
بہتری چرخ پرستم ایک طرف

کیا کچھ خاطر پریشان کا بیاں
بہ ایک طرف اور مرا غم ایک طرف

مادرین قادری

۲۶
ریاضی

ازنی که ز جامم آرد و سے تو زلفت
از دل هو بر سب کو سے تو زلفت
از کس تو مرا زلفت دل را بگذشت
کس با دل خویشین ز کس تو زلفت

غزل بهار

۲۷
ریاضی

ایا تو را خیال جی سے نیکی
اس عشق میں کون جان ہی گیا
جو کوئی چلا گئی سر دل چھوڑ چلا
دل لیکے کوئی تری گئی سے گیا

عبدین قادری

۴۴
رباعی

دردا که درین سوز و گدازم کم نیست
بمراه درین راه درازم کم نیست

در غیر و بی خواهر از بے است
اما چه کنم مگر از کم کم نیست

حضرت ابوسعید خدری

۴۵
رباعی

افسوس ای که منم کی کوئی دساز نیست
مشکل سفر اور ریخ جانبار نیست

میں دل میں سے خواہم براز بہت
کیا کیجئے کوئی مگر مراز نیست

عالمین قادری

رختار و لب لباب دیدن توان
دیدار و لب لباب دیدن توان

ما دام که در کمال شوق بود
شوق لب لباب دیدن توان

فطرتا بوسیله انوار

ملود و لب لباب کیا دیکه کیس
نیکو کیس لب لباب کیا دیکه کیس

جسوت کمال نور کاعلم بود
هم چو لب لباب کیا دیکه کیس

عالم حسن قادری

مُجاہِد

دور گم مادی کی یک دلی کن
ہر غم پر غیر است اثر الیہ کن

یک صبح بختِ لعل بیا بر دریا
گر کاویں تو بیدار آگہ گلہ کن

حضرت ابوسعید خدری

مُجاہِد

کرنا نہیں کیوں ہم محبت؟ کرنا!
ہاں سیکھ لے ماسوا کو نفرت کرنا

افلاص سے آہا سے دیر پرک نور
جب کام آو تو پھر شکایت کرنا

حامد حسن قادری

۲۰
مربای

آں دشمن دوست بود ویدی کہ چہ کرد؟
تا انیکہ بغور اور سیدی کہ چہ کرد؟

کنم کہ خوار دل تو
می گفت جمال کشم کہ چہ کرد؟
ویدی کہ چہ میگفت؟ وینیدی کہ چہ کرد؟

حضرت ابو سعید خدری

۲۱
مربای

معلوم ہے ہم اس کی خاطر چو کیا
دشمن تھا غلط تھا اس نے ظاہر چو کیا

کشتا تھا وہی کروں گا جو تو چاہے
دیکھا کشتا تھا کیا بسنا؟ پھر چو کیا؟

علاء الدین قادی

رباعی

وافر بیا دار عشق وافر بیا دار
کارم بیک طرفه نگارفت ادا

گر داد دل شکسته دادا دادا
در زمین عشق هر چه بیا دار

نقش ابوسید

رباعی

دل دیدم یک بار جو کچھ ہو سوتا
بہنودہ سی ہزار جو کچھ ہو سوتا

گر داد دل شکسته دے دے دردم
میں ہوں اور عشق باری جو کچھ ہو سوتا

عبدالحق قادری

طالع سرعافیت فرشی دارد
همت هوس پلاس شوی دارد

انجا که یک سوال نشتند و کون
استغنا هم سر خموشی دارد

مستطاب و سحر و جادو

راحت ہے عافیت فرشی میری
همت سحر میری - خرقه پوشی میری

رستہ بیچک سوال میں دو نوجوان
استغنا ہے مرا - خموشی میری

مادین قادی

۳۳
رباعی

ز ان خوبی کسی خیال تو کند
پا چو منے فکر حال تو کند

شاید کہ آفت زیش خود باز
اندر کماش احوال تو کند

حضرت ابوسعید انصاری

۳۴
رباعی

تو وہ ہے کہ کہتے آکون خیال؟
میں اور از خیال کیا میری مجال!

خالق کو خود اپنی آفریں پر ہمار
کرتا ہے جو وہ آسمان سے جمال

عبد بن قاری

۲۴
رباعی

غازی کہ پہ پہاوت اندر یک دوست
غافل کہ بیدار غشی فاضل راز دوست

فروغ قیامت او بیل کے ماند
آں کشتہ دشمن است و ای کشتہ دوست

خیرت ہوسید ابوبکر

۲۵
رباعی

غازی کی بڑی قربت بہادر کی دوست
لیکن بڑے بیدار غشی محبوبہ دوست

وہ اسکو پہنچ سکے قیامت میں کہاں
وہ کشتہ دشمن اور یہ کشتہ دوست

عابد حسن قادری

۲۵
نمای

اس درو عیانها و نمائها همه چی
 پیدا نصیر باو گمانها همه چی
 از ذات تو مطلقا نشان تو را داد
 کاخا که توئی بود نشانها همه چی

حضرت ابو سعید خدری

۲۵
نمای

تو بے تو عیان او نشان می بین چی
 می سار نصیر هیچ گلها می بین چی
 کیا دیکه میری ذات کا کوئی نشان
 تو راں در جهان نام و نشان می بین چی

عالم حسن قادری

۳۲
زبانی

ای مانت الوار منہ و نور ہم ہے
باعل و سلیمین و کوثر ہم ہے

بودم ہمیں چو تیریں شدیم
دیدم کہ ہمہ توئی و دیگر ہم ہے

حضرت ابوسعید خدری

۳۱
زبانی

چاند تیری چہرہ کو آگے تیر ہے
کوثر تیریں چہرے کے مقابل کب ہے

تھامیں ہمیں چو تیریں آگے توئی
دیکھا کہ چو چہرہ تو ہے باقی کب ہے

حضرت ابوسعید خدری

۸۶
زبانی

غم عاشق سنیہ بلا پروہاست
خون و دل آنقدر چم برہاست

بان غیر اگر حریف بانی پیش آئی
الماس بجای بادہ و رسا غریہاست

نعت ابوسعید خدری

۸۷
زبانی

غم چہرہ سنیہ بلا پروہاست
خون و دل میں شکر خون چم برہاست

ہو غمیر اگر حریف آئے کہ یہاں
الماس بجای بادہ ہے ساغریں

عائشہ قادری

۸۸
زیادی

باکلیغ خوش گشتم از غنچه دباں
مرا خطه سپید چہ چون شود دباں

ز دغدہ کہ من یکس خواباں جہاں
در پردہ عیاں باجم و بکرہ نہاں
غزلت به سید ابوالخیر

۸۹
زیادی

اگر ز کما میں نے کہ از غنچه دباں
مروت چھپانم کہ رو تاباں

ہنسکر بولاکہ میں تو کب کے عکس
در پردہ عیاں بول و بکرہ نہاں
حاجتین قادری

۳۹
رباعی

فرماؤ دستِ فلک پر کھین
کاندر مین نہ تو بشت و نہ کین

بابِ غمِ نیرِ شکر می باید کرد
گزیں مہم کند کہ گوید کہ کین
حضرت ابوسعید خدری

۴۰
رباعی

فرماؤ فلک کی ہم تو کر کے کھلے
خاش اس نیچے عجیب کھلے اور کھلے

حالت ہے بڑی تو پھر بھی تو شکر اچھا
بدر کرد سے تو کون اُس روک کے
عالم حسن قادری

لذاتِ جہاں شیدہ بائی ہمہ عمر
بابا زخود آریہ شادی ہمہ عمر

ہم از عمر و طشت باید کرد
خوابے باشند کہ دیدہ بائی ہمہ عمر

حضرت ابوسعید خدری

وہابی
وہابی میں مرے اڑے کیا کیا ہم نے
پاپے عشق کیا دل آرا ہم نے

جب تم ہوئی حیات بقعدہ یہ کھلا
تھا خواب جو ساری عمر دیکھا ہم نے

علامہ سید خدری

۴۱
باجی

میں ہوں وچیشان تو ام۔ دتم گیر
گشتہ و حیران تو ام۔ دتم گیر

ہرے سر و پا چود سنگیرے دارد
من ہے سر و سامان تو ام۔ دتم گیر

حضرت بابا صاحب انوار

۴۲
باجی

میں ہوں تراغجون وچیشان سکود
ہوں عشق میں سرگشتہ و حیران سکود

ہرے سر و سامان کا کوئی باور ہے
اور میں ہوں ترا ہے سر و سامان سکود

عالم حسن قادری

نمای

اسے فضل تو دشمنین و ستمگیر
سیر آمدہ ام تو دشمن و ستمگیر

نہاںید تم تو بد و ناسکے شکنم
اسے تو بد و تو بد شکن و ستمگیر

حضرت ابو سید عالم

نمای

مرث کر رب ذوالمنن رحمت کر
ہوں وقف غور مادمین رحمت کر

کتبک تو بد و بد شکن رحمت کر
اسے تو بد و تو بد شکن رحمت کر

حاجہ حسن قادری

م
نوی

آگاه بزی اسد دل و آگاه بیه
قول طالب نثری تو در راه بیه

مشق است لبان زندگانی و نه
زیباں که تویی خواه بزی خواهد بیه

فردا که سپهر بوی

م
نوی

آگاه بیه عشق می آگاه مرد
طالب بود به طلب می و اندر مرد

تم عشق کوین زندگانی بجهو
ایسا بود خواه بیه خواه مرد

فردا که سپهر بوی

نوائی

بابا یزدان آشنائی خوشتر
 وز عدم یوسف ابدائی خوشتر

چوں سلطنت زمانه گنجینه است
 یزد بملک بے نوائی خوشتر

محمّد بن محمد بن علی

نوائی

گر یار یویار آشنائی بهتر
 لیکن جو یوسف و یاقوب دلی بهتر

بب ملک جهان کو چوری جانان
 بجز اس سے تو ملک بنوائی بهتر

محمّد بن محمد بن علی

دل از نظر خوب او دانی گردد
غم با لعل تو شادمانی گردد

گر باد بدوزخ برد از کوکب تو خاک
آتش همه آب زندگانی گردد

غزل در سبزه

دل تری نظر سے جاودانی ہو جا
غم عشق میں میرے شادمانی ہو جا

پہ چاہے جو خاک در تری دفتار میں
آتش سب آب زندگانی ہو جا

غزل قادری

برگشت و بود جادوان مون زمان
زان بر نیندا غیرت امل جهان

از باطن بکرمون بیه گشته عیان
بخت بکشد و ببرد یون نمان

بیکر بود مون زن بلبلیان
کیا بکشد می بسوا مون امل جهان

انتهی می نمیشد بگری سیه می
بیش می بکشد بگری بوی می نمان

میرا
میرا

یارب ز قلمِ مہرِ نوآفرین گرداں
وز نورِ نقیبِ دلمِ منور گرداں
احوالِ من نوشتہ سگر گرداں
بہشتِ مخلوقِ مہر گرداں

میرزا حسن علی

میرا
میرا

قانعِ ربوں دل مرا تو نگہِ بوجا
نقیبِ دلِ منورِ بوجا
بچہ نوشتہ سماں کا آہیِ اسماں
بہشتِ مخلوقِ مہرِ بوجا

میرزا حسن علی

درج
ریاضی

در دیدہ سے بجا خواب آب است مرا
نیرا کہ بیدیدنت مثاب است مرا

گویند خواب تا بخوابش نی
ای غریب اچہ بجا خواب است مرا

مفتاح

درج
ریاضی

از آنکھوں میں شکر۔ راحتِ خوا کہاں
ہوں شمعِ براہ۔ مہلتِ خوا کہاں
کہتے ہو کہ خواب میں وہ ایسا نظر
میں بھی سی۔ تو وقتِ خوا کہاں

مادہ سن قادی

۳۹
میری

دنیا جہم را و نصیر دشت آقاں را
تسبیح ملک را و صفا ضواں را

دو دشت بد را بہشت مرغیاں را
جہاں مارا و جان با جانیاں را

خوش ہو سجدہ گوئی

۴۰
میری

دنیا جہم را و نصیر دشت آقاں کیلئے
تسبیح ملک کیلئے باغ ضواں کیلئے

دو دشت بدوں کا اور بدوں کا بہشت
جہاں مرا نصیری جان با جان کیلئے

خوش ہو سجدہ گوئی

دلیلی

ترنات غناں صبری از جان خراب
شد چو کباب طعمه چشم از تب و تاب

گر چو غناں شمع از حکم تو سر
گرد لب پا پس تو یاکم چو کباب
نعت لکھنوی

دلیلی

پیر غناں دل به تیاب
ماند کباب آنکھوں کو به سوز غدا

پیر غناں دل به حکم تو سر
گرد لب پا پس طعمه شمش کباب
نعت لکھنوی

۵۱
زیادی

از پیش و فلک گردن یکیاں مطلب
وزو وزیرانہ عدل سلطان مطلب

روز سے پنج کہ در جہاں خواہی بود
آزاد دل آج مسلمان مطلب
حضرت جو سید عالم

۵۱
زیادی

کیوں چرخ و گردن یکیاں کی مطلب
کیا وزیران و عدل سلطان مطلب

زیادیں جو چند وزیر نہایت فقط
دل میں نہ کرے آزار مسلمان کی مطلب
حاجت قادری

بانی

کارم نمیدانم و خوش است شب
نه صبر پیدا نه بول است شب

دوغم خوش بود سستی پنداری
کفاره خوش دلی خوش است شب

خوش بود سستی پنداری

بانی

بیکام مرآه دیدگار آج کی رات
بر صبر نه که خوش بجا آج کی رات

کس شب بخوشی می کنی کوه گزرا بخت
کفاره کل که عشق کا آج کی رات

خوش بود سستی پنداری

۵۳
رباعی

ای آینه محسن بود و صورت زیب
گرداب نزار کشتی صبر و شکیب

بر آینه که غیر محسن بود
تواند در دشت سراسر بحر و فزاید
صفت المصطفی علیه السلام

۵۴
رباعی

آینه ترک محسن کابایت و زیب
گرداب نزار کشتی صبر و شکیب

لیکن چو بر آینه محسن کابایت
چو پیکر خود در سراسر بحر و فزاید
عالمین قاری

۵۲
رای

از که قضا ز خیل عشاق نوشت
باز از مسجد است دفاتر نوشت

دیوانه عشق را چه برال چه وصال
از خویش گشته راجع دوزخ چه بهشت

مهرت را رسید با این

۵۳
رای

عشق ازل در حکایت کی نوشت
بجز در نفس مسکون نه پر دانه نوشت

دیوانه عشق به تو کیا خبر و وصال
از خود در قلم کو کند دوزخ چه بهشت

مهرت را رسید

دوست
نہایت

اسے دل بھڑوں شوی شکسپا کی صفت
وہے جاں بہر آئی ہمہ غنائی صفت

اسے دید و چہرہ و نیت اُسرت باوا!
نہ دیدہ کمال دوست نہ پایا حدت

حضرت ابو سعید خدری

دوست
نہایت

اسے ہو ہوا! صبر و شکسپا کی کیا!
اسے جان نکل نہ پناز غنائی کیا!

اسے اکھڑا یہ حال ہے ترا قابل شرم!
جب دوست نظر نہ آئی نہ پایا کیا!

حضرت ابو سعید خدری

دہائی

گر شاہ کیش طوطی کی باتی
گم رہے غیبوں میں سودا باہمی

گر انتہا بے لطف گروی
گم تاش خرمین زینب باہمی

موت ہو چلا کر

دہائی

نوشہ کیش طوطی کی باتی
اور کیش میں توتی سودا باہمی

جہ تو کبھی انیس پسن یوسف
اور تاش خرمین زینب باہمی

عالمین نامہ

۱۲۶
رباعی

اسے دیدہ مرا عاشقِ پارسے کردی
حیرانِ رخِ لاله خدا سے کردی

کار سے کردی کہ پیچ توں گھٹن
اللہ اللہ خوب کار سے کردی

مفتی ابو سعید ہاشمی

۱۲۷
رباعی

اسے آنکھ مجھے عاشقِ ناکام کیا!
حیرانِ نباد پایا بڑا کام کیا!

دو کام کیا کہ نہ چنیں کہ سکتا!
اللہ اللہ تو نے کیا کام کیا!

علامہ سید قادری

دو
رباعی

عشق وادی زایل دردم کردی
از دانش و عقل و شوقم کردی

نجاتشین باوقار سے بودم
مغفارد و زند و کوچه گردم کردی

نصرت ابو سعید

دو
رباعی

عاشق بیون سرایایم و در آج بون
بیوشی و بخود می فرد آج بون

تجارت بد پاک می بگتر می طفیل
میخوار بون زند و کوچه گرد آج بون

عبد حسین قادری

۵۹
سبائی

اے آنکھ بہت زبرد اوراکے
کونین پوپیش رشت خاشاکے

ازدوسے کم آگیشی سارا
بخشیدہ از لطف توشتے خاکے

حضرت ابوسعید خدری

۵۹
سبائی

عاجز ترے اوراک سو مر وانش ہے
کونین کو حمت پیری نازش ہے

ازداد کم ہماری بخشش یارب
گویا اک مشت خاک کی بخشش ہے

حامد بن قادری

۶۰
زیادی

بیا و سران دست خوں آشامی
مُردن دست و غم ناکامی

دست زدگان وادی شوق ترا
جراں کشد و اجل کشد بدنامی

حضرت ابو سعید خدری

۶۰
زیادی

خوں آشامی منجینم آشامی ہو
مربا میں نہ کیوں جب غم ناکامی ہو

دست زدگان وادی الفت کو
زُقت مارتے اجل کی بدنامی ہو

عبدین قادری

۶۱
سبانی

دست نہ کہ از نخل تو ختم تر
چاشنی نہ کہ بر خوشی گریع قدس

پاست نہ کہ گوشت تو یاکم گذر
دست نہ کہ بر خاک بیا لم تر

غزل بهمنیار

۶۱
سبانی

دو باغ کماں اکیم پاؤں میں تجھ کو تر
ہنگھیں وہ کماں اکیم چلت پیہوں تر

دو پاؤں کماں اکیم تو ترے دیہ گنڈر
کیا نخر دہرا کہ کھ سکوں خاک پر

غزل بہمنیار

۶۲
رباعی

اول ہم یہ سہم آشنائی دادی
آخر ہم یہ سہم جدائی دادی

چوں گشتہ گشتہ ای گشتہ گشتہ
داؤ کو کہ داؤ بے وفائی دادی

نصرت بر سنیہ

۶۳
رباعی

اول دیا جام آشنائی تو نے
آخر کو دیا زہر جدائی تو نے

اب پوچھا کہ کیسا کشتہ ہے یہ
دی خوب یہ داؤ با وفائی تو!

حامد حسن قادری

۶۳
مرباعی

اسے دل شربِ جہل مستی تاکے؟
وہ نیت شونہ لافِ مستی تاکے؟

گر غرقِ غفلت و آرزو
تو رمانی و ہوا پرستی تاکے؟

حضرت ابو جعفر علیہ السلام

۶۴
مرباعی

اسے دل سے جہل مستی کتبک؟
تو نیتِ نیت لافِ مستی کتبک؟

گر غرقِ غفلت و آرزو
تو رمانی و ہوا پرستی کتبک؟

حضرت ابو جعفر علیہ السلام

۱۲۰

اسے درخشاں تو مہر باشد گوے
بیرون نذر زمان بودل یکیر موی

ظاہر کہ بدست است از شمیم
باطن کہ بدست است از الوشم

غزل ابوسعید خاکی

۱۲۱

یہ دل ہے ترا نہ چو دیو یا سکو
تیرے طبع حکم دے جو اسکو

ظاہر تھا تیرے تہ میں دھو ڈالا
باطن تو تیری باتھ میں تو دھوا سکو

غزل ابوسعید خاکی

۶۵
زیادی

دنیا رہے بہشت مثل گاہے
ایں مرد و نر و اہل منی گاہے

گر عاشق صادق نہ ہو و گمذرا
تا دوست ترا بخود نماید رہے

حضرت ابوسعید خدری

۶۵
زیادی

دنیا رہے بہشت مثل گاہ
ایں اہل حقیقت کو یہ مثل پہ گاہ

تو عاشق صادق نہ ہو چو ان کو
تا دوست تجھے دکھا کر ہر اپنی راہ

حاجت قادری

۶۶
مربی

در دگر چه دانش اندوز شوی
دگر می بخت مجلس افروز شوی

در کتب عشق باب هم دانائی
گشته چو طفلان نو آموز شوی

حضرت ابوسعید خدری

۶۷
مربی

گودر گویا می دانش آموز شوی
گری سخن سے مجلس افروز شوی

در کتب عشق می گویم ای محض
غیران صفت طفل نو آموز شوی

علامه حسن قادری

سہ فاق ذوالجلال الہی باریفا
تا پندرم در بر دجایا

یا فاضل فیض ادر بربیب
یا فاضل نعمات و ادب کتب

الحمد لله

یارب تو نہ بایہ کرم سے انھا
اس گہری بیجا بیجا نہ اس گہر انھا

یا فاضل انبیکہ و کرامت نب
یا فاضل نعمات و ادب کتب

الحمد لله

مجلس
ششم

درس داریم دسیندیکه
مشتی داریم و ویدہ گریانی

مشتی چہ عشق عالم نوزا
درس چہ درد و دروبہ درما

حضرت ابوسعید خدری

مجلس
ششم

اک درسہ اور سیندیکہ
اک مشتقہ اور ویدہ گریانی

کیا مشتق وادہ عشق عالم نوزا
کیا دروی آوہ دروبہ درما

حضرت ابوسعید خدری

تحقیق معانی از عبارات خوب
ببرقع قیود و اعتبارات خوب

خواهی مایلی رعایت چهل شفا
قانون نجات از اشارات خوب

حضرت ابوسعید

اسرار کاشف کتب عبارات میسر
باب سبب قیود و اعتبارات میسر

رعایت چهل سه جو منظور شفا
قانون نجات کتب اشارات میسر

مادرین قلوی

نہایتی

نہ چو نصیب پر نہ تو باری
یا با غم من کہ جگر باری

یا با غم چو کہ کج باری
سر باز آوازہ ملک باری

غزل از سید

نہایتی

یا چو رخساری بنی برین الم ہو باری
یا صبر و غم سے ہم ہو باری

یا غم بھی ہو مگر کہ اندازے
یا مگر اندازہ غم ہو باری

غزل از سید

ایمانی

استدل اگر آن عارف و یوینی
در آتش جهان را به نیکوینی

در آتش که خود می نشوید
خود آتش شوی تا بجای اوینی

عبدالله

ایمانی

آن عارف و یوینی و یوینی
بر فزاید به نیکوینی

ایمانی که خود می نشوید
خود آتش شوی تا بجای اوینی

عبدالله

برای

وصافی خود برسم خاستگاه
 تریج پندین شمع خاستگاه

نوبس روی خیال بستی از تو
 خاستگاه خیال خاستگاه

نور چشم

برای

نوریت ای پریم خاستگاه
 رنج سبب بدین ملک خاستگاه

مقدم است تو اورم رستی کا خیال
 خاستگاه تو پھر خیال خاستگاه

خاستگاه

مهرک عواقب و سداق نیکوئی
یک بجهده شائسته و لائق نیکوئی

شائسته بودام لالت و نوری نیکوئی
مهرک خود و بجهده سداق نیکوئی

مهرک عواقب و سداق نیکوئی

مهرک عواقب و سداق نیکوئی
یک بجهده شائسته و لائق نیکوئی

شائسته بودام لالت و نوری نیکوئی
مهرک خود و بجهده سداق نیکوئی

مهرک عواقب و سداق نیکوئی

کرمی

اس از تو بیغ مریمت را نگے
بر دست از شوق تو آنگے
با کوفه زان دو تو ز سر گشتم
بر خاست صد آناله از سر نگے
فوت با حیات

کرمی

خاطر از رنگ چول کز رنگ کرمے
انشت تری هر فرغ کی رنگ کرمے
کچھ غم ترا کور سے کما تھا میں نے
پیدا جو صد آناله هر رنگ کرمے
حامد حسن قادری

جلد
پہلی

از ہستی تو تین تاپشیاں نشوی
سرطقہ عارفان و شتاں نشوی

تا در نظر حق تو نگردی کافر
در مذہب عاشقاں مسلمان نشوی

حضرت ابو جلیب

جلد
پہلی

لازم ہستی سے ہے پشیاں ہونا
ہے تجھ کو جو سرطقہ متباں ہونا

ثبات ہونا لگا ہستی میں کافر
ہے مذہب شوق میں مسلمان ہونا

حامد حسن قادری

۷۶
رای

تا آمدی از جمع بغضت زنی
تا آمدی از خویش بکس زنی

تا دور دوست بپوشا نشوی
بدر و بمانی و بدر دس زنی
فوت بپوشا بپوش

۷۷
رای

بیک که نه چو زین مع کو فرد زنی
گزست از خودی سے خود فرد زنی

بیک دوست میں بپوشا بپوشا
بدر و بمانی و بدر دس زنی
فوت بپوشا بپوش

در
بانی

اسے در دل میں اصلِ تنہا ہے تو
وہ در سر میں مایہ سودا ہے تو

بہشتِ بزرگوار درمی نگہم
امروز عبد توئی و فردا عبد تو

مفت ابو سعید الہادی

در
بانی

دل میں ہے اسے جانِ تنہا ہے
سر میں ہے سر مایہ سودا ہے

کڑا ہوں جو غور سے زمانے پر نظر
دی تو۔ امروز تو ہے۔ فردا تو ہے

عالمین قادری

یابی

اسے شمع دلم قامت سنجیدہ تو
وہل تو حیاتِ این ستم دیدہ تو

چوں آئندہ پر شد دلم از عکسِ رُت
بویت نازم و یک از دیدہ تو

حضرت ابوسعید خدری

یابی

تو شمعِ دل کی کیا سزا توں بچکھو
تو جانِ دہمیری کیوں نہ چاہوں بچکھو

دلِ عس سے میری رُسب آئندہ نصرت
میری آنکھوں سے دیکھنا ہوں بچکھو

حاجہ حسن قادری

۱۶۱
مربی

و مضمیٰ ہر پرہیز و نافرین
یا جور و جفا و ستم آموختہ

او عاشق و گریست و من عاشق او
چہ روانہ صفت سوختہ سوخت

قصیدۃ البیہود

۱۶۲
مربی

تقدیر کی گردش میں ہو گیا ہوا میں
وہ غیر کا اور اسکا سایہ ہوا میں

چہ روانہ کا وصف مجھ میں بھی ہو گیا
یعنی کہ طبع کا ہوں جدا ہوا میں

عالمین قادری

ریاضی

چشم کہ سرشک لالہ گوں آوردہ
وزیر مژدہ قطرہ سے خوں آوردہ

نہ نہ بظار اُت دلِ خون شد نام
از روزنِ سینہ سربوں آوردہ

غزلِ ابو سعید خدری

ریاضی

ہنکھوں کردواں جو خوں کا ریا کرتی تھی
پیارے تجھے کچھ خبر بھی ہے کیا کرتی تھی

مُنِ بخوں شدہ دلِ تو میری لٹا کر کو
سروزنِ سینہ سے نکالا کرتی تھی

عاجزِ قلمی

۶۲
نمای

ایک سر کو دوست ایک سر راہ
گز تو زدی رو نگاں را چہ گناہ

جامہ چینی کہو و نیلی و سیاه
دل صاف کن و قباہی پوش و کلاه

حضرت ابو سعید خدری

۶۳
نمای

یہ دوست کا کو چہ یہ یہ دوست کی راہ
تو ہی نہ طے تو کیا را آوردں کا گناہ

کیوں کرتا ہے تو جامہ کونہ پید
دل صاف ہو چہ قباہین خواہ کلاه

جامہ چینی خدری

رباعی

معمورہ دل بے علم آراستہ بہ
معمورہ جان بے کینہ پر آستہ بہ

از بستی خود بر پوواں کاستہ بہ
از تر کریمیت ناخواستہ بہ

حضرت ابوسعید خدری

رباعی

دل کا علم و منہ سے منہ آچھا
اور جان کا کینہ سے اُٹھنا آچھا

میتنی بھی گھٹنے خودی کا گھٹنا آچھا
جو میرے سوا اور اس کے مٹنا آچھا

حامد حقاری

میں

مازارِ دلے را کہ تو جانشِ یابی
مشتوقہ پیدا و جانشِ یابی

ز اس مقامِ رسم کہ از دل آزاری تو
دل خون شود و تو در پیا جانشِ یابی

حسن ابوسعید خدری

میں

ہر کونہ ستا کہ جب کا دل بر تو ہو
جس کے لئے جان و دل کی ہر جگر تو ہو

دوبہ یہ مجھے تری دل آزاری کہ
دل خون نہ ہوا و دل کے اندر تو ہو

حاجی قلندر

۶۶
میراجی

یارب در عشق یک گام نکنی
محتاج گدا و پادشاهم نکنی

موس سیرام سفید کردی بکرم
باموس سفید و سیرام نکنی

حضرت ابوسعید خدری

۶۷
میراجی

یارب نه میبختی گدا سوزنی کرنا
محتاج جو کرنا تو بس اینچا کرنا

بموس سپیدی تو کردی سفید
میں بال سفید منحنه کالاکرنا

مدرس قاری

ترجما

از اطفال قویچ بنده نوید شد
مقبول تو خیر مقبل جاوید شد

مهرت کدام دزد و پوشت دے
کال دزد به از سر او رشید شد
نصرت ابر سعید بود

ترجما

کبیر کرم بنده نوید بود
مقبول را مقبل جاوید بود

جین دزد و پوشت گتیا را پر تو مس
کش صد سر از او رشید بود
فادین قاری

مربی

ما را نبود و سلی که خسته نم گردد
خود بر سر کوس ماطرب که نم گردد

گر شادی عالمی ببارد و بد
چوب بر سر کوس ما رسد نم گردد
خوش و سیر و دلجو

مربی

مکن نهی دل خوش آید موبجا
یاد و دالم به سوز کم موبجا

گر میری طرف کجی خوشی نهی کجی کرد
چونک آتشی آتشی نم موبجا
عالمی نادری

۶۹
رباعی

در چنگ غم تو دل سر دس نکند
 پیش تو فغان و ناله سو دس نکند
 نایم زبانه که اگر نشدی
 سوزیم بآتش که دود س نکند

فخر ابو سعید بلخی

۶۹
رباعی

دل کو تر غم که با تھ کر چن کہاں
 بیو دس تر آگے فریاد و فغان

کڑا ہوں وہ نالہ جس میں آوار نہیں
 جلتا ہوں آگ میں یہیں نہیں دھو ہوں

ماترین قادری

رباعی

از دفتر عشق مگر فردے دارد
 شک گلگون و مهر فردے دارد

بگرد سر شود که سوز نیست درد
 زبان دلس رود که دردے دارد

حضرت ابوسعید خدری

رباعی

ای باغیں ملک دفتر عشق کی فرد
 آنسو بھی ہیں اکسرت چہر بھی درد

اس سر پہ خدا کی حسین و شہور نبیوں
 اس دل پہ تو زبان کہیں کی ہیں درد

عاجز قاری

ریاضی

گر دین مردان مسکین شود
هم برق صفت بختین برق شود

گر گشتند درون دریا برو
دریا شود پدید گشت غرق شود

حضرت ابوسعید خدری

ریاضی

سراپا تمام گرمی در برق هوا
خود سوخته از صفت برق هوا

تنگ درود که دریا می هوا چنان
دریا نام هوا پدید گشت غرق هوا

عبدالحق نقوی

زیادی

بسم اگر عمل برابر گردد
کلام دو جهان برابر گردد

منور نشو بخود که خواندی در حق
زال روز خدای که در حق برابر گردد

نور است بهیچ چیز

زیادی

نافع نیست علم به عمل که مطلق
دو نول بول تو سب که چو بول است

دو چادر حق ای پرست خسته در حق
آسدن می شود که بربالت جبار حق

مادر حق

دران مودل میگردن نموند
 برباب یک پیران بنموند
 در خانه اهل بنموند
 که بنموند پیران بنموند

در خانه اهل
 که بنموند پیران بنموند

چو در دلفین یک پیران
 کیون الفت و نیا و دل پیران
 که در یک جوهر یک پیران
 که در یک جوهر یک پیران

که در یک جوهر یک پیران
 که در یک جوهر یک پیران

محبوبی

در عشق تو گداوت پرستم گویند
گر نذر و قربانی و ستم گویند

اینما بس از بهر شکرتم گویند
من شادانم که مرهم گویند
فکر بوی گلستان

محبوبی

آواره کجی زند کجی کتے میں
بخوار جی بت پرستی کتے میں

دینے پہ محبت میں طغی کیا
میں توں ہوں کہ کچھوں ہی کتے میں
مادر غازی

۴۵

دورخیزم از زلف تو در تنگ بجز
تو پیش قیاس هو باشت تنگ بجز

بیش جو یحیی محبت می
حجاب نیست اگر نظر تنگ بجز

مجلس قاری

۴۵

دورخیزم از زلف تو در تنگ آید
از حال بشتیاں مرا تنگ آید

گر به تو بجز آب چشم خزانند
حجاب نیست در دم تنگ آید

مجلس قاری

بسم

میں تجارت اور وقت بند نواز
میں وقف نیاز و وسر پایا ہمہ نیاز

شب بویکی اور نہ ہو چکے نیاز
کیا شب کا قصور داستان تھی نیاز

عین قاری

بسم

من بودم و دوش آن شب بند نواز
از من جدا بایو بود از او ہم نیاز

شب وقت و حدیث با پیاں رسید
شب راجہ گنہ حدیث با بود دراز

حضرت اسماعیل علیہ السلام

بایں

ایسا درد و دل نشیں ہے کہ پوچھ
دل جان کو یوں تنگ و تیز ہے کہ پوچھ

اس تنگ ولی پر دل کے اندر پیس

ایسا عشق جاڑی ہے کہ پوچھ

عشق فوری

بایں

درد و دل و دل از پوئیاں کہ میری
تنگ آمد و پندیاں و لم از جاں کہ میری

بایں ہمہ حال و پندیاں تنگ ولی
جا کد و محبت تو پندیاں کہ میری

عشق بوسیدنی

ربانی

ما را شده است درم و آمین به عشق
بستر نیست است و بالین به عشق

بجان التذرت و فیدین به عشق
ایمان الله و له و فیدین به عشق
حضرت ابوسعید خدری

ربانی

بگو تو نیز به هر طور به عشق
منظور به هر چه بهی که در به عشق

بیجان التذرت و فیدین به عشق
ایمان الله و له و فیدین به عشق
حضرت ابوسعید خدری

عربی

ایستم ز دوست آسان ندیم
دل بر نغم ز دوست تا جان ندیم

نغمه کی بدگاه بدوست دارم
آن در دینم از دین دل ندیم
مهر کجاست که بگوید

عربی

مهر غم کو نمودن به عشق کاسان یک
دول آفت به جان نغمه آفت جان یک

بود در به دوست کی نشانی درین
قد و نور و دین به هر در بهان یک
مهر کجاست که بگوید

زیادی

گفتم کہ رالی تو بدین زیبائی؟
گفتا خود را کہ من خودم کمائی

ہم عشقم دم عاشق دم عشو قسم
ہم ائمہ ہم جمال ہم زیبائی
خوشا بسطیلا بزم

۲۱۸

زیادہ

بہ کہ کہ لکھی حسن یہ زیبائی؟
خود اپنے لئے کہ میں ہوں خود کمائی

میں عشق بھی عشوق بھی ہو عاشق بھی
میں ائمہ میں جمال میں زیبائی
خوشا بسطیلا بزم

دُعا

زادہا جگہ انہیں ہے میرا
عارف جو ہے نکتہ میں ہے میرا

جانچا ہوا فرد میں ہے میرا
روشن فرق میں ہے میرا

عائین قادری

دُعا

میں جس کی طالبان دنیا میں
موتی کش میں ہے اور غوث پرست

باندھا ہو چھوٹے اندھے بند
دی کہ ہوس دم ہو کر اٹھ کر نکلت

عائین قادری

السَّعْيُ مَتْنٌ وَالْإِمَامَةُ مِنَ اللَّهِ الْمَلِكِ الْقَدِيسِ

صدر بای سلطان ابوسعید الخواری سلطان از و آید

صدر بای عیادت مولف ابوسعید کاتر محمد لور ابو

سیکشنز آف پروفیسر قادری زکریا نوگرامز

۶۱۹۸۸

جناب مولانا حامد حسن قادری اینڈ ڈی آرٹ آف دی کرو نوگرام

۶۱۹۸۸

ڈاکٹر خالہ حسن قادری

ملنے کا پتہ

مکتبہ رشیدیہ ۲۵ لوتڑا مال لاہور

قیمت ۱۲۰ روپے

ناشر: قادری اکادمی لمے۔ ۵۵ گلشن اقبال۔

ہارکس پور کراچی

مترجم

حامد حسرت قادری